

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Lausuntoyhteenveto Against hate -hankkeen suosituksista viharikosten ja vihapuheen vastaiseen työhön

Johdanto

Oikeusministeriö koordinoi Against hate –hanketta, jonka tavoitteena on viharikosten ja vihapuheen vastaisen työn tehostaminen. Hankkeen toiminta keskittyy viharikosraportoinnin kehittämiseen sekä viranomaisten, erityisesti poliisin, syyttäjän, tuomareiden viharikosten ja vihapuheen vastaisten toimintavalmiuksien vahvistamiseen sekä viharikosten uhrien tukemiseen. Hanke on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014–2020). Hanke toteutetaan ajalla 1.12.2017–30.11.2019.

Osana hanketta on perustettu verkosto, jonka tehtävänä on tukea hankkeen toimintoja, kartoittaa viharikosten ja vihapuheen vastaisia toimia ja vihapuheen ja viharikosten vastaisen työn aukkoja sekä tämän työn pohjalta tehdä ehdotuksia viharikosten ja vihapuheen vastaisen työn tehostamiseksi. Verkoston lisäksi suosituksia muotoiltaessa on käytetty hyväksi hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa esiin nousseita huomioita sekä toukokuussa 2019 julkaistun vihapuheraportin suosituksia.

Lausuntokierros

Suosituksista pyydettiin lausuntoa verkoston jäseniltä, hankkeen tilaisuuksiin osallistuneilta sekä keskeisiltä sidosryhmiltä. Sidosryhmiä ja verkostoon kuuluvia organisaatioita pyydettiin myös välittämään lausuntopyyntöä eteenpäin omille sidosryhmilleen. Lausuntopyyntö julkaistiin lausuntopalvelussa.

Lausuntoa pyydettiin 65 organisaatiolta. Yhteensä lausuntoja saapui 39. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta. Tähdellä (*) merkityt antoivat lausunnon:

Amnesty International Suomen osasto*

Anti-Racist Forum*

Dream Wear Club*

Euroopan kriminaalipoliitiikan instituutti (HEUNI)*

Fem-R*

Helsingin juutalainen seurakunta

Helsingin syyttäjänvirasto

Helsinki Pride –yhteisö

Ihmisoikeuskeskus

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Ihmisoikeusliitto*

Invalidiliitto*

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI)*

Kuurojen liitto*

Kynnys*

Lakimiesliitto*

Lapsiasiavaltuutettu*

Lastensuojelun Keskusliitto

Liikenne- ja viestintäministeriö*

Maahanmuuttovirasto*

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Meitä ei vaienneta ry

Miehet ry

Miesjärjestöjen keskusliitto ry*

Moniheli ry

Naisasialiitto Unioni*

Naisjärjestöjen Keskusliitto ry*

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry*

Näkövammaisten liitto*

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Pelastakaa lapset

Pirkanmaan Seta

Poliisiammattikorkeakoulu

Poliisihallitus*

Rikosuhrapäivystys*

Romaniasian neuvottelukunta*

Romano Missio

Saamelaiskäräjät*

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Sámi Árvvut rs

Sámisoster rs*

Sateenkaariperheet

Seta*

Sisäministeriö*

Someturva

Sosiaali- ja terveysministeriö

Suomen Asianajaliitto

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi

Suomen Punainen Risti*

Suomen Romanifoorumi

Suomen Romaniyhdistys ry

Suomen somalialaisten liitto ry*

Suomen Syyttäjäyhdistys*

Suomen tuomariliitto*

Suomen Unicef

Suomen Venäjänkielisten yhdistysten liitto

Suomen viharikosvastainen yhdistys ry

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta*

Tasa-arvotiedon keskus

Tasa-arvovaltuutettu*

Trasek

USKOT-foorumi*

Valtakunnansyyttäjänvirasto*

Vammaisfoorumi*

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE*

Yhdenvertaisuusvaltuutettu*

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Lisäksi lausunnon antoivat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Suomen Setlementtiliitto ry.

Lausuntojen keskeinen sisältö

Lausuntopalautteessa pidettiin luonnoksen tavoitteita hyvinä ja kannatettavina. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin ehdotusten huomioivan viharikoksiin ja vihapuheeseen liittyvät kysymykset kattavasti ja monipuolisesti.

Kaikki ehdotetut tavoitteet saivat kannatusta. Joiltain osin tavoitteita pidettiin kuitenkin päällekkäisinä ja puutteellisina, ja useaan tavoitteeseen ja toimenpiteeseen ehdotettiin laajennuksia tai tarkennuksia.

Useassa lausunnossa nostettiin esille, ettei luonnos huomioi riittävällä tavalla eri väestöryhmien erilaisia tilanteita. Erityisesti sukupuoleen, vammaisuuteen, kieleen ja intersektionaalisuuteen liittyvien näkökulmien koettiin jääneen liian ohueksi.

Lausuntopalaute

Useassa lausunnossa käsiteltiin samoja kysymyksiä eri kohdissa, tai toisaalta lausunnoissa saatettiin käsitellä samoja asioita eri kohdissa. Täten lausuntopalautteessa on yhdistetty eri teemojen käsittely. Tiettyihin tavoitteisiin suoraan liittyvät havainnot on kuitenkin pääsääntöisesti käsitelty niiden alla.

Yleiset huomiot

Luonnoksen tavoitteita pidettiin kannatettavina ja oikeansuuntaisina. Kaikki ehdotetut tavoitteet saivat kannatusta. Toisaalta lausunnoissa tuotiin esiin, että osa luonnokseen sisältyvistä ehdotuksista on muutoilultaan hyvin yleisluonteisia, ja niitä on tarpeen täsmentää.

Lausunnoissa tuotiin myös esiin, että tavoitteiden asettelussa ja toimenpiteissä olisi tärkeää tunnistaa keskeisimmät tai vaikuttavimmat tavoitteet.

Useissa lausunnoissa todettiin, että esitys on kattava, mutta vammaisuuden tai kielen perusteella tapahtuvaa syrjintää käsitellään luonnoksessa liian ohuesti ja olisi toivottavaa, että tätä näkökulmaa vahvistettaisiin lopullisessa esityksessä. Myös sukupuoleen liittyvän näkökulman koettiin jääneen liian ohueksi useassa lausunnossa.

Amnesty Internationalin Suomen osasto tuki lausunnossaan vihapuheen vastaisen työn kehittämistä, ja piti poliittisesti julkilausutun tuen ja vihapuheen tuomitsemista ratkaisevana. Lausunnossa tuotiin kuitenkin esille vihapuheen tunnistamisen merkitys, jotta sananvapauden alaa ei kavenneta.

Sisäministeriön lausunnossa tuotiin esiin tarve pohtia traditionaalisten keinojen lisäksi uudenlaisia ratkaisuja. Tätä innovatiivista tarkastelukulmaa voisi lisätä viharikosten tai vihanpuheen torjunnan tehostamiseksi. Tärkeää olisi myös tunnistaa ennakkoluulottomasti ja laajasti uusia toimijoita, jotka mahdollisesti tulevat toimeenpanemaan tavoitteita.

Suosittelujen toimeenpano ja toteuttaminen

Useissa lausunnoissa korostettiin suositusten toimeenpanon vaativan laajaa osallisuutta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Somalialaisten liitto totesi lausunnossaan, että suositusten toteuttamiseen on otettava mukaan etniset vähemmistöt ja kansalaisjärjestöt sekä suunnitteluun, toteuttamiseen että hankkeen johtamiseen, koska heillä on paljon tietoa asiasta ja he ovat kokeneet vihapuhetta/viharikoksia.

Näkövammaisten liitto muistuttaa, että esitettävien suositusten ja toimenpiteiden toimeenpano on tehtävä yhteistyössä vammaisjärjestöjen kanssa.

Romaniasiaain neuvottelukunta toteaa, että jää avoimeksi, miten suositusten jatkotyöstäminen tapahtuu ja miten suositukset muutetaan konkreettisiksi toimenpiteiksi jatkossa hankkeen päättymisen myötä. Jatkotyöskentelyyn tulisi osallistaa laajasti erilaisia tahoja kuten kansalaisjärjestöjä ja paikallisia aktiiveja, jotta vihapuheen moninaiset tavat, uhrien tarpeet sekä ääni saataisiin kuuluviin.

Lakimiesliitto kiinnitti huomiota siihen, että kunkin ehdotuksen toteutuksesta vastaava taho, samoin kuin eri toimijoiden välinen vastuunjako, jää luonnoksessa monilta osin selvittämättä. Myös Suomen Punainen Risti kiinnitti huomiota siihen, suosituksilta puuttuu vielä konkreettinen toimeenpanosuunnitelma, eikä luonnoksessa ole käsitelty resurssikysymyksiä. Myös HEUNI nosti esiin lausunnossaan resurssit ja toimenpiteiden vastuuttamisen.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnossa todetaan tavoitteiden toteuttamisessa keskeistä olevan asian tärkeyden tunnistaminen, pitkäjänteinen sitoutuminen toimiin ja tähän kaikkeen tarvittava resursointi. Lausunnossa kiinnitetään huomiota myös siihen, että yhdenvertaisuuslain mukaisia edistämismenettelyjä voi hyödyntää toimenpiteiden läpiviennissä.

Amnesty tuo esille lausunnossaan, että tavoitteet ovat kunnianhimoisia ja suunniteltuja toimenpiteitä on runsaasti, ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat riittävät resurssit. Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi on myös oltava konkreettisia ja kohdennettuja, jotta tavoitteet tosiaan saavutetaan. Lisäksi tarvittaisiin seurantamenetelmä ja indikaattoreita sen osoittamiseksi, onko tavoitteet saavutettu ja ovatko valitut toimenpiteet olleet riittäviä ja tehokkaita.

Sisäministeriön lausunnossa tuotiin esille, että suosituksissa esitettyjä tavoitteita ilmenee sekä hallitusohjelmasta että toisaalta ns. vihapuhe-raportin suosituksista. Niiden jatkovalmistelu edellyttää poikkihallinnollista ministeriöiden ja sidosryhmien välistä yhteistyötä, joka on jo aloitettu.

Eri väestöryhmien huomioiminen

FEM-R tuo esiin lausunnossaan, että kuvatut toimet auttavat etenkin hyvässä asemassa olevien ihmisten kohtaaman vihapuheen kitkemiseen. Ne eivät kuitenkaan riittävästi huomioi marginaalisemmassa asemassa olevia, kuten eri vähemmistöryhmiin kuuluvia, oleskelulupaprosessissa olevia ja vähävaraisia ihmisiä. Lausunnossa tuodaan myös esiin, että lapset ja nuoret kaipaavat luonnoksessa enemmän huomiota.

Vammaisfoorumi, VANE, Kynnys ry, Invalidiliitto ja Näkövammaisten liitto toivat lausunnoissaan esiin luonnoksen käsittelevän liian ohuesti vammaisuuteen liittyviä erityiskysymyksiä. Lausunnoissa tuotiin esiin, että suosituksissa pitäisi nostaa esiin YK:n vammaisoikeussopimus. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin, että vammaisia koskeva tutkimustieto pitäisi huomioida toimenpiteiden suunnittelussa. Kuurojen liitto toi esiin lausunnossaan, että tavoitteet ovat sinänsä hyviä ja yleisluontoinen muotoilu soveltuu niitä koskien, mutta mitä lähemmäksi tullaan

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

seurantaa, tiedotusta ja toimenpiteiden toteuttamista, tulee huomioida tarkempi kohderyhmäsegmentointi ja käsitellä mm. kieliryhmiä erillisesti.

Tasa-arvoasian neuvottelukunta esitti lausunnossaan tasa-arvoon liittyvien kirjausten lisäämistä useaan tavoitteeseen.

Romaniasianneuvottelukunta kiinnitti huomiota siihen, että suosituksissa tulisi tarkemmin avata syrjinnän vaarassa olevien ryhmien moninaisuutta. Moniperusteinen syrjintä on monelle arkipäivää: esimerkiksi romaninaista voidaan syrjiä hänen sukupuolensa ja romanitaustan perusteella.

Miesjärjestöjen Keskusliitto totesi lausunnossaan miesten jäävän kohderyhmänä vähäiselle huomiolle.

USKOT-foorumi esitti lausunnossaan, että tavoitteisiin kirjattaisiin selkeämmin myös uskontoon perustuva syrjintä.

Tavoite 1: Viharikosten ja vihapuheen vastainen työ on koordinoitua ja riittävästi resursoitua

Useissa lausunnoissa kannatettiin pysyvän koordinaation luomista, mutta todettiin sen vaativan riittävän resursoinnin.

Anti-Racist Forumin lausunnossa tuotiin esiin, että koordinaatiossa on huomioitava intersektionaalisuus. Lisäksi muistutettiin huomioimaan tiedonkulku yhteisöille ja avainhenkilöille, jotka eivät ole osa kyseistä verkostoa.

Tavoite 2: Lainsäädäntö kuntoon

Lainsäädännön kehittäminen sai tukea lausunnoissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö toi esiin lausunnossaan, että lainsäädännön ajantasaisuutta viharikosten ja vihapuheen osalta olisi syytä arvioida ja tehdä asiasta erillinen selvitys.

Vammaisfoorumi, Näkövammaisten keskusliitto, VANE ja Invalidiliitto nostivat esiin tarpeen selvittää erillisen viharikostunnusmerkistön luomista.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin, että rikoslain rangaistuksen koventamisperustetta koskevaan lainkohtaan olisi sukupuolta koskevan kirjauksen lisäksi lisättävä maininnat myös sukupuoli-identiteetistä, sukupuolen ilmaisusta ja kehon sukupuolitetuista piirteistä.

Nytkis ry ja Naisasialiitto Unioni katsoivat lausunnoissaan, että tarvitaan rikoslain seksuaalisen ahdistelun lainkohdan laajentamista koskemaan muutakin seksuaalista häirintää kuin koskettelua.

Anti-Racist Forum nosti esiin tarpeen arvioida swastika-symbolin käytön kieltoa.

Useissa lausunnoissa kannatettiin muutosehdotuksia lainsäädäntöön mm. sen osalta, että maalittaminen säädettäisiin omaksi rikosnimikkeeksi ja työn vuoksi tapahtuneet viharikokset säädettäisiin virallisen syytteen alaiseksi.

Ihmisoikeusliitto esittää lausunnossaan, että kaikkien viharikosten tulisi olla virallisen syytteen alaisia.

Ihmisoikeusliiton mukaan asianomistajarikos on ongelmallinen monen uhrin kohdalla, sillä tutkimusten mukaan uhrit eivät aina tunne oikeuksiaan eivätkä välttämättä tunnista joutuneensa viharikoksen uhreiksi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Amnesty Internationalin Suomen osasto toi esiin lausunnossaan, että vihapuhetta ei voida pysäyttää vain lainsäädäntöä muuttamalla tai tarkistamalla, vaan tarvitaan lisäksi täydentäviä keinoja, kuten koulutusta ja asenteiden muutokseen tähtäviä toimia.

Tavoite 3: Viranomaiset ja uhrit tunnustavat viharikokset ja niihin liittyvät oikeussuojakeinot

Useassa lausunnossa kannatettiin eri toimijoiden koulutusta sekä rasismia, moninaisuutta, syrjintää, vihapuhetta sekä viharikoksia käsittelevän opintokokonaisuuden lisäämistä poliisin koulutukseen.

Monessa lausunnossa ehdotettiin toimien suuntaamista ja koulutuksen kohdentamista suosituksissa eksplisiittisesti mainittuja viranomaisia laajemmalle joukolle. Saamelaiskäräjät muistuttivat lausunnossaan, että koulutusta on kohdennettava kaikkien viranomaisten ja julkista tehtävää hoitavien tahojen johtaville virkamiehille, ei ainoastaan poliiseille, syyttäjille ja tuomareille.

Ihmisoikeusliitto toi lausunnossaan esiin viranomaisten pakollisten koulutusten ja laajemman ihmisoikeusosaamisen merkityksen. Substanssitetämyksen lisäksi uhrien kohtaamiseen liittyvää sensitiivisyyttä tulisi sisällyttää koulutukseen.

THL katsoo lausunnossaan, että viranomaisten koulutuksessa on käsiteltävä myös syrjinnän ja ennakkoluulojen tunnistamisen kysymyksiä sekä "etnistä profilointia" yhtenä ennakkoluuloja ja syrjintää ylläpitävänä muotona.

Amnesty huomautti lausunnossaan, että koulutuksen osalta on mainittu useaan otteeseen poliisit ja syyttäjät, mutta ei tuomareita, vaikka tuomareilla tulisi olla yhtäläinen mahdollisuus ja velvollisuus kouluttautumiseen vihapuheesta ja sen seurauksista uhreille ja koko yhteiskunnalle.

Seta toi esiin lausunnossaan, että on syytä erikseen varmistaa, että viranomaisten koulutuksiin sisältyy seksuaaliseen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden näkökulma ja tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvasta syrjinnästä ja väkivallasta.

Lakimiesliitto kannatti tavoitteen kolme vahvistamista lisäämällä siihen toimenpide-ehdotuksia oikeussuojakeinojen tehokkuuden varmistamiseksi. Vähintään tulisi kerätä tietoa tutkimatta- ja syyttämättäjäättämistä koskevista päätöksistä ja niiden perusteluista.

Lapsiasiavaltuutettu toi esiin lausunnossaan, että lapsille ja nuorille tulee olla heille ymmärrettävällä tavalla tietoa oikeussuojakeinoista ja -viranomaisista. Samoin tulee olla tietoa, mistä tähän saa apua ja tukea.

Useassa lausunnossa kiinnitettiin huomiota siihen, että oikeussuojan osalta olisi tuoda esiin vammaisten uhrien asema ja siinä huomioon otettavat asiat, kuten YK:n vammaissopimuksen kirjaukset oikeussuojan saavutettavuudesta.

Tavoite 4: Yhteiskunnalliset toimijat vastustavat aktiivisesti rasismia ja syrjintää

Anti-Racist Forum toi esiin lausunnossaan, että olennaista on oman työskentely-ympäristön kriittinen tarkastelu syrjivien rakenteiden näkökulmasta, eivät yksittäiset rasismia vastustavat kannanotot. Viranomaisten taholta tapahtuvaan rasismiin ja syrjintään tulee tarttua herkemmin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Amnesty piti lausunnossaan tervetulleena suositusta ministeriöiden ja muiden virastojen henkilökunnan kouluttamisesta, mutta myös kansanedustajille tulisi tarjota koulutusta. Lisäksi pitäisi lisätä kansanedustajien ja muiden päättäjiä ymmärrystä vihapuheen vaikutuksista ja siitä, miksi on tärkeää, että vihapuhe tuomitaan julkisesti poliittiseltakin taholta. Myös Ihmisoikeusliiton lausunnossa ehdotettiin, että ministeriöiden henkilökunnan lisäksi myös kansanedustajille ja heidän avustajilleen tulisi järjestää koulutusta.

Romaniasianneuvottelukunnan lausunnossa todettiin, että suosituksessa tulisi painottaa johdon ja ministeriöiden lisäksi muitakin viranomaisia, erityisesti palvelujen työntekijöitä, jotka kohtaavat työssään asiakkaita.

SamiSosterin mukaan yhteiskunnallisina toimijoina pitäisi mainita erikseen maan hallitus ja tasavallan presidentti, sillä näillä toimijoilla on erityinen vastuu vihapuheen kitkemisessä suomalaisesta yhteiskunnasta. Lisäksi toimenpiteiden piiriin olisi lisättävä keskushallinnon viranomaisten ohella myös alueelliset (ja maakunnalliset) ja paikalliset viranomaiset.

Lakimiesliitto, Saamelaiskäräjät, Ihmisoikeusliitto ja Suomen Syyttäjäyhdistys kannattivat selvitystä rikoksesta tuomittuja kansanedustajia koskevan menettelyn ulottamisesta myös kunnallisiin luottamushenkilöihin- ja poliitikkoihin.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin, että suosituksissa tulisi käsitellä vihapuhetta demokratian esteenä. Yksi keskeinen kohderyhmä ovat yhteiskunnallisessa keskustelussa ja politiikassa aktiivisesti toimivat naiset (toimittajat, journalistit, vaaleissa ehdolle asettuvat ja muut vaalityötä tekevät) ja vielä erityisesti heidän joukossaan vähemmistöihin kuuluvat naiset.

Tavoite 5: Viharikosten vastainen työ perustuu ajantasaiseen ja riittävään tietoon

Anti-Racist Forum toi esiin tarpeen lisätä tietoa kiusaamisen ja rasismien eroista kouluissa.

Tiedonkeruun osalta Lapsiasiavaltuutettu korostaa lasten osalta erityisesti niitä toimia, joilla saadaan tietoa suoraan lapsilta itseltään. Lisäksi lausunnossa korostetaan lapsia työssään kohtaavien ammattilaisten roolia tiedon saamisessa ja vihapuheeseen puuttumisessa.

Tavoite 6: Lisätään tietoa tekijöistä ja viharikosten taustalla olevista syistä

Useissa lausunnoissa kannatettiin esitettyjä toimia.

Tavoite 7: Viharikoksiin ja vihapuheeseen puuttumiseen on tehokkaita keinoja

Romaniasianneuvottelukunta kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että suosituksista jää puuttumaan ehdotuksia siitä, miten sosiaalisessa mediassa puututaan vihapuheeseen.

Lakimiesliitto piti tärkeänä lisätä verkkoalustojen ylläpitäjien vastuuta verkossa esiintyvän vihapuheen torjumiseksi. Myös Amnesty lausunnossa tuotiin esiin internetin yhteisöpalveluiden tarjoajien vastuu palvelunsa sisällöstä ja rikollisen sisällön poistamisesta.

Myös Naisjärjestöjen Keskusliitto toi esiin, että Suomen tulee edistää EU:ssa tehokkaampaa vihapuheen ja vale uutisten poistamista sosiaalisesta mediasta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunnossa pidetään tärkeänä, että suosituksissa tuodaan esille myös yksityisen sektorin rooli kuten alustojen vastuu ja tarpeen kehittää alustojen toimintaa ja vastuuta myös lainsäädännön keinoin.

Rikosuhripäivystys nosti esiin, että viharikosmotiivin tunnistamisessa rikosprosessissa on edelleen haasteita, mikä omalta osaltaan voi vähentää uhrin halukkuutta hakea oikeutta. Rikosuhripäivystys piti lausunnossaan ns. track my case -järjestelmän kehittämistä erittäin kannatettavana.

Ihmisoikeusliitto toi lausunnossaan esille ennaltaehkäisevän työn, eli ihmisoikeuskasvatukseen ja tietoisuuden lisäämisen vihapuheesta ja –rikoksista.

Tavoite 8: Vahvistetaan medialukutaitoa ja rakentavaa keskustelua

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa lausunnossaan, että mediakasvatuksen kohdistaminen aikuisiin on tehtävä lapsia ja nuoria unohtamatta.

Ihmisoikeusliitto muistutti lausunnossaan, että vapaaehtoisuuteen perustuvilla kursseilla hakeutuvat lähinnä aiheesta kiinnostuneet. Laajempi kampanja saattaisi tavoittaa suurempia joukkoja ihmisiä. Lisäksi Ihmisoikeusliitto toivoo monenlaisia tietopaketteja verkkoon kenen tahansa käyttöön. Ihmisoikeusliiton lausunnossa kiinnitetään huomiota myös siihen, että asepalvelus tavoittaa vain osan ikäluokasta.

THL tuo esiin lausunnossaan tarpeen tuottaa selkeää ja selkokielistä materiaalia vihapuheesta eri-ikäisille ja eri taustoista tuleville ihmisille.

Anti-Racist Forum toi esille, että toimittajat tarvitsevat koulutusta, joka on lähtöisin vähemmistöistä itsestään ja on vähemmistöjen johtamaa.

Puuttuvat tavoitteet

Lausunnoissa tuotiin esille myös luonnoksesta puuttuvia tavoitteita ja toimenpiteitä. Osa ehdotuksista oli hyvin konkreettisia ja osa taas laajempia. Joissain lausunnoissa tuotiin esille tarve tarkastella viharikoksia ja vihapuhetta laajemmin, ja käsitellä esimerkiksi laajemmin epätasa-arvoa ja syrjiviä rakenteita. Lisäksi lausunnoissa tuotiin esille rakenteellisen syrjinnän merkitys, ja ehdotettiin demokratian ja poliittisen näkökulman kirjaamista suosituksiin. Konkreettisia tavoitteina tuotiin esille mm. erillinen tilasto viharikoksista viittomakielen perusteella, viranomaisten henkilöstön monimuotoisuus, sovittelu ja vertaisryhmätoiminta viharikosten ja vihapuheen kohteeksi joutuneille henkilöille.

Fem-R toi lausunnossaan esiin, että luonnoksessa ei mainita rakenteellista syrjintää ja rasismia. Lausunnossa painotettiin, että rakenteellisen syrjinnän esiin nostaminen on tärkeää, jotta pystymme ymmärtämään ja kitkemään ns. hiljaista syrjintää, jonka vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaan. Lausunnossa koettiin rakenteellisen syrjinnän puuttumisen jopa kyseenalaistavan luonnoksen uskottavuuden.

Setlementin lausunnossa todettiin, että tiedon ja koulutuksen lisääminen vihapuheesta sekä sananvapaudesta ja sen rajoista on kannatettavaa. Esitetyt toimenpiteet vaikuttavat kuitenkin riittämättömiltä, eivätkä ne tavoita kaikkia ja/tai oikeita ihmisiä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Milla Aaltonen

11.11.2019

VN/744/2018
VN/744/2018-OM-56

Useissa lausunnoissa ehdotettiin, että poliisissa olisi ECRIn suosituksen mukaisesti vähemmistösuhteista vastaavia poliiseja.

Tiedontarve

Lausunnoissa tuotiin esiin monenlaisia tiedontarpeita, jotka auttaisivat viharikosten ja vihapuheen vastaisessa työssä. Lausunnoissa tuotiin esiin monenlaisia tiedonlähteitä akateemisesta moni- ja poikkitieteellisestä tutkimuksesta kokemustietoon. Kokemustietoa voitaisiin saada esimerkiksi haastattelemalla uhreja, jotka ovat raportoineet vihapuheesta ja -rikoksista.

Toisaalta tietoa koettiin jo olevan saatavilla, mutta sen kerääminen yhteen paikkaan ja tehokkaampi hyödyntäminen olisi tarpeen.

Lausunnoissa kannatettiin tekijöihin liittyvää tutkimusta. Myös sukupuoleen ja vihapuheeseen liittyvää tiedonkeruuta pidettiin tarpeellisena.

Lisäksi lausunnoissa tuotiin esiin viharikoksiin ja vihapuheeseen liittyvien kysymysten sisällyttäminen olemassa oleviin tutkimuksiin, kuten kouluterveyskyselyyn, erilaisiin kuntien hyvinvointikyselyihin ja tasa-arvobarometriin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi